

Становище
За Дисертационния труд
на Златина Вълчанова
СТРИЙМИНГ ПЛАТФОРМИ И ТРАНСФОРМАЦИИ НА
СЪВРЕМЕННИЯ ТЕЛЕВИЗИОНЕН СЕРИАЛ
Представен за придобиване на образователната и научна степен
ДОКТОР

Описание на дисертацията

Дисертацията със заглавие „Стрийминг платформи и трансформации на съвременния телевизионен сериал“ на докторантката Златина Вълчанова се състои от 311 страници, а текстът следва класическата структура: увод, четири глави, заключение, библиография, филмография, приложения. Трудът представлява първото по рода си изследване в България на тази тема и е приносен за българското кинознание.

Съдържателни аспекти на дисертационния труд

Уводът ясно, точно, кратко, но изчерпателно ни въвежда в проблематиката на текста. Посочена е и основната хипотеза: „видеострийминг платформите променят не само начина, по който сериалите достигат до своята аудитория, и оказват влияние не само върху зрителските навици, но водят до трансформации и в начина, по който се създават и структурират телевизионните произведения“. Посочен е и конкретният обект и предметът на дисертацията. Уточнени са конкретните примери (в случая сериали), върху които се е спряла докторантката. Споменат е и анализът на статистически данни, който в конкретните обстоятелства намирам за много важен, тъй като доказва динамиката и съответно актуалността на процесите, за които докторантката пише. Обърнато е внимание на

интервютата, които се оказват ключово важни за изясняване на процесите, за които Златина Вълчанова пише. Убедена съм, че високата стойност и практическа приложимост на тези интервюта ще се докаже при последващо разпространение на дисертационния труд на Златина.

Структурата на дисертацията е класическа. Бих искала да отбележа, че всяка от главите, а и почти всяка от подточките, започва с въведение в темата и ако е необходимо с дефиниране на терминологията, с която ще се бори. Така добре подредената дисертация, прави научния текст лесно четим, което отчитам като предимство.

Първа глава „Телевизионен сериал, стрийминг и интерактивност“ започва логично с кратък, но достатъчно информативен и съдържателен исторически преглед на развитието на телевизионния сериал, последвано от изключително важното дефиниране на това какво е телевизионен сериал. Уточнена е разликата между серии и сериал, както и това какво точно е телевизионният сериал. Цялата първа глава се отличава с точното определяне на понятията, с които ще бори докторантката. Тук още може да бъде отбелязан и първият принос на нейния дисертационен труд.

„Избистрянето“ на понятийния апарат е от огромно значение, тъй като повечето думи, които се използват са чуждици, а свободният им превод често води до недоразумения. Поради тази причина дефинирането на понятия като „конвергенция“, „стрийминг“, „интерактивна телевизия“, „интерактивни сериали“, „мултиекранност“ и др. е много навременно и от съществена необходимост.

Както подсказва заглавието на Втората глава „Стрийминг платформите и трансформации в зрителските нагласи“, тя е посветена на стрийминг платформите, като и тук съвсем уместно се започва с кратко въведение относно произхода им, а също и относно географското им разпространение, като е обърнато внимание на стрийминг платформите в

Източна Европа и конкретно в България. Засегнат е и един сериозен проблем, който у нас е редовна практика – пиратството, в смисъла на забранено (и безплатно!) използване на аудиовизуални творби. Тук би могло докторантката да обърне внимание на това, че сред основните причини за високия процент посещаемост на нелегалните сайтове за гледане на филми и сериали в България, стои и манталитетът на населението, неговите навици на потребление на културни продукти (каквито са филмите и сериалите) и начините, по които си ги осигурява, а не само възможностите на достъп, които са по-подробно разгледани и в четвърта глава.

Сред най-ценните подточки във втора глава са подглавите „Промяна в потребителските нагласи“ и „Изместване на традиционната телевизия към стрийминг“, които очертават променените навици на телевизионните зрители. Тук се съобщава, че през 2021 година официално видеостриймингът измества като процент традиционните телевизионни канали. Подробно са разгледани промените в навиците на зрителите и изказванията са подкрепени със социологически данни. Тук малко ми липсва конкретиката по отношение на зрителите в България, но по всяка вероятност това би предполагало специално изследване.

Важен е анализът на т.нар. бинджуочинг, а също и противопоставянето му с по-малко популярното „savor watching“ (гледане с наслада). До края на втора глава се посочват и анализират накратко и други характерни за стрийминг телевизията особености, като, например „разклонена драматургия“.

Трета глава „Трансформации на съвременния телевизионен сериал“ е посветена на конкретни примери, като са разгледани сериалите „Туйн Пийкс“, „Изгубени“, „Туйн Пийкс: Завръщането“, „Срам“ и „Срам: Остин“, „Мозайка“, „Черното огледало: Бандерснач“, „Несломимата Кими

Шмит: Кими срещу Преподобния“. Правят се и аналогии с по-стари сериали. Всички посочени за пример заглавия, са разгледани изчерпателно, като е акцентирано на техните особености – от съдържанието им, до това защо фигурират като пример в дисертацията. По отношение на изчерпателността голямо значение има и информацията „от извора“, т.е. интервютата с хората, които са сред създателите на споменатите сериали. Тази глава също отчитам за много важна, тъй като по същество разкрива моделите на трансформация на сериалите и ги проследява съвестно и в детайли.

Цялата четвърта глава „Трансформации на телевизионния сериал през погледа на професионалисти от сферата на стрийминга и телевизията“ определено е приносна към българското кинознание и повишава практическото значение на дисертационния труд. В оригиналното авторско изследване на докторантката се съдържа богат емпиричен материал, какъвто се публикува за първи път у нас: тук са анализирани проведените от Златина Вълчанова интервюта с чуждестранни и български професионалисти, работили по сериалите, дадени за пример в дисертационния текст. С други думи тук е концентрирана информация директно от създателите, от хората, реализиращи новите тенденции, за които се говори в текста. Включването на едни от най-успешните съвременни специалисти, които работят в най-успешните в света сериали е впечатляващо постижение на докторантката Златина Вълчанова. Тя е изяснила начинът, по който са взети интервютата, какъв е бил персоналният ѝ подход към всеки от интервюираните, а също и как е систематизирала начина им включване в дисертацията. Интересна аналогия се е получила между това, че в интервютата се говори за стрийминг платформи, а самите разговори са осъществени преимуществено посредством платформи за онлайн провеждане на

разговори, като zoom. Смятам, че отделянето на основните тези, изказани в интервютата, в самостоятелна глава, е удачно и работи добре за систематизирането на немалкото материал. Също така смятам, че включването на български представители сред интервюираните, в лицето на Димитър Нейков (НВО) и Ваня Димитрова (Neterra) е удачно, макар че те не са преки участници в процеса на реализация на сериали, но пък са важни за изчерпателното анализиране на проблематиката. Фактически не е и възможно да се включат български представители, които са на някоя от производствените позиции в сериали, показващи модерни трансформации, тъй като в България няма практика да се реализират такива. Но пък включването на интервюирани специалисти от България е важно, тъй като ако има някаква деликатна липса в настоящия текст, тя е тъкмо по отношение на българската ситуация.

Чрез работата си върху тази глава, докторантката е съумяла да очертае общите посоки на промените в съвременния телевизионен сериал, което е и сред основните цели на интервютата. Тук се засягат и важни въпроси като предефинирането на понятието „телевизионен сериал“, практическите промени, като времетраенето, броят на епизодите, изясняват се предпочитанията на съвременните зрители.

В заключението докторантката твърди: „Представеното в дисертационния труд изследване потвърждава научната хипотеза, че под влияние на стрийминг платформите настъпват трансформации не само в начина, по който телевизионните произведения стигат до аудиторията, но и в начина, по който се създават.“ Абсолютно съм съгласна с това твърдение.

Основната хипотезата на изследването е добре обоснована и напълно защитена. В заключението още веднъж са посочени накратко описаните тенденции, както и трансформациите, които текстът разглежда.

Дисертационният труд „Стрийминг платформи и трансформации на съвременния телевизионен сериал“ се отличава с изключителна актуалност. Практически стрийминг платформите стават основен разпространител на филмово съдържание, затова изследването на докторантката Златина Вълчанова е не просто навременно и адекватно, а е и от голяма необходимост. Освен всички изброени до момента качества, трябва да се отбележи, че десертацията има и висока образователна стойност.

Приемам напълно приложените приноси към дисертационния труд. Като цяло текстът има приносен характер.

Извън споменатите по-горе съвсем дребни забележки, нямам съществени критики към работата на докторантката Златина Вълчанова и приемам работата ѝ за отлично изпълнена.

В заключение, въз основа на целия комплект документи, представен от докторантката, както и на базата на отличното ми впечатление от дейността и личните качества на Златина Вълчанова, както и от нейните научни активности, предлагам на членовете на научното жури да ѝ присъдим образователната и научна степен „доктор“ и гласувам напълно убедено с ДА.

Април 2024

София

Доц.д-р Теодора Стоилова - Дончева